

Pirmā rīcība dzīvsudraba noplūdes gadījumā

1.solis: **Nosakiet dzīvsudraba izplūdes vietas:** nosakiet, kuras virsmas ir skartas ar dzīvsudrabu un cik tālu dzīvsudraba „lāses” aizriboja

2. solis: **Bloķējiet cilvēku pārvietošanos** pāri piesārņotai vietai aptuveni 2 metru rādiusā no dzīvsudraba izlīšanas vietas

3.solis: **Novērsiet tālāku dzīvsudraba izplatīšanos**

- Pēc iespējas ierobežot varbūtību dzīvsudrabam nokļūt uz porainām, negludām virsmām (piemēram, tepikiem), un grūti pieejamās vietās (grīdas plaisās, u.tml.)
- Aizvērt durvis uz pārējām iekštelpām
- Izslēdziet ventilāciju, ja tā saistīta ar gaisa cirkulāciju starp telpām
- Novelciet dzīvsudraba skarto apģērbu un apavus (ievietot to slēgtā maisā un apsaimniekot kā bīstamos atkritumus)

4.solis: Pēc iespējas **novērsiet dzīvībai bīstamas dzīvsudraba koncentrācijas izveidošanās** varbūtību. Atvērt tos logus un ārdurvis, kuras ved uz āru.

5.solis: **Sagatavojieties dzīvsudraba savākšanai:** noņemiet metālus saturošus priekšmetus (gredzenus, pulksteņus, u.tml.). Sagatavojiet slēgtu taru (plastmasas burka, stikla burka, ar aizskrūvējamo vāciņu). Atceraties, ka slēgtā tara un vāciņš nedrīkst saturēt metālu.

6. solis: **Uzvelciet individuālos aizsardzības līdzekļus:** aizsargbrilles vai aizsargmasku (brīļļu metāla rāmjus vēlams pasargāt zem aizsargbrillēm), respiratoru, vecas nevajadzīgas drēbes, apaviem uzvelciet vienreizējas lietošanas pārvalkus (vai polietilēna maisiņus), gumijas vai nitrila cimdus.

7. solis: **Savāciet redzamās dzīvsudraba „lāses” un saplēsto stiklu.**

- Ar cieta materiāla (plastikāts, kartons, ciets papīrs) loksnes palīdzību sabīdīet dzīvsudrabu lielākās lāsēs un ievietojiet traukā.
- Ar šļirci (bez adatas) vai pipeti ir ērti uzsūkt lielākas dzīvsudraba lāses.
- Mazas dzīvsudraba lāses savāc ar līmlentu, vai no vara daudzdzīslu vada izveidotu „slotiņu”.
- Saplēstā stikla savākšanai izmantojiet pinceti.
- Grūtāk pieejamās vietās dzīvsudrabu var sasaistīt, apberot ar sēra pulveri (veidojas HgS) vai ar cinka vai vara skaidiņām (veidojas amalgama)

8. solis: **Notīriet virsmas:** Pēc dzīvsudraba savākšanas virsmas nomazgājiet ar etiķi vai ūdeņraža pārskābi vai kālija permanganāta šķīdumu. Ar dzīvsudraba piesārņotas lietas, t.sk. tepiķi, jālikvidē kā bīstamie atkritumi.

9. solis: **Dzīvsudraba uzglabāšana:** Pēc dzīvsudraba savākšanas, piepildiet taru ar ūdeni tā, lai tas pamatīgi nosedz visu dzīvsudrabu un stikla lauskas. Aizveriet taru stingri ar vāciņu. Uzlīmējiet uz taras brīdinājuma zīmi (viela, (piemēram, „Dzīvsudrabs. Bīstami”), datums un laiks) un ievietojiet taru ūdens necaurlaidīgā, ar „zip lock” (rāvējslēdzēja) principa sliedi aizveramā plastmasas maisā. Ievietojiet marķēto maisu otrā ūdens necaurlaidīgā, ar „zip lock” (rāvējslēdzēja) principa sliedi aizveramā plastmasas maisā. Izvietojiet dzīvsudraba piesārņojumu saturošos atkritumus speciālā vietā (piemēram, bīstamo atkritumu īstermiņa uzglabāšanas vietā).

10. solis: **Neņemiet personīgās aizsardzības līdzekļus**, neskaroties piesārņotām virsmām, šādā secībā – apavu pārvalki, cimdi, sejas aizsargmaska un respirators

11. solis: **Piesārņoto materiālu apsaimniekošana**: visu ar dzīvsudrabu piesārņoto materiālu (kartonu, plastikātu, pinceti, drēbes, apavu uznavas, ziepju gabaliņus, līmlenti, u.c.) ievieto ūdens necaurlaidīgā, ar „zip lock” (rāvējslēdzēja) principa sliedi aizveramā plastmasas maisā. Uzlīmējiet uz masiņa brīdinājuma zīmi (viela (piemēram „Dzīvsudrabs. Bīstami”), datums un laiks). Izvietojiet dzīvsudraba piesārņojumu saturošos atkritumus speciālā vietā (piemēram, bīstamo atkritumu īstermiņa uzglabāšanas vietā). Aizsargmasku, brilles un respiratoru apstrādājiet ar speciālo tīrīšanas līdzekli.

12. solis: Kārtīgi **nomazgājiet rokas un skarto ādu** ar ziepēm un ūdeni, kārtīgi noskalojiet.

13. solis: **Vēdiniet telpas** vismaz 48 stundas.. Ja tas nav iespējams, jo nav tiešās izejas uz āra gaisu, pastipriniet telpu ventilēšanu vairāku dienu garumā, lai novērstu dzīvsudraba tvaiku koncentrēšanos telpās.

14. solis: **Medicīniskā uzraudzība**: Ja dzīvsudraba saplīšanas gadījumā, tika ietekmēts darbinieks vai pacients, ir jāveic asins un urīna analīzes un jānodrošina ārstēšana ar smagiem metāliem akūtās saindēšanās ar dzīvsudrabu gadījumā.

15. solis: **Dokumentēšana**: Dokumentējiet dzīvsudraba saplīšanas faktu (vieta, datums, laiks, iemesls), lai nākotnē uzlabotu drošības procedūras slimnīcā.

Iesakām katrā veselības aprūpes iestādes departamentā, kurā var notikt dzīvsudraba noplūde, izveidot un turēt darbiniekiem pieejamā vietā dzīvsudraba savākšanas komplektu.

Dzīvsudraba savākšanas komplektā ietilpst:

- individuālās aizsardzības līdzekļi (sejas maksa, aizsargbrilles, vienreizlietojamās drēbes, apavu pārvalki (polietilēna maisiņi), gumijas vai nitrila vienreizējās lietošanas cimdi);
- tara (plastmasas vai stikla) ar vāciņu (nemetāla);
- vairāki lielāka izmēra polietilēna maisiņi ar „zip lock” (rāvējslēdzēja) tipa sliedi;
- dzīvsudraba savākšanas materiāli (kartons, plastikāts, pincete, līmlente).

AIZLIEGTS!

Nedrīkst savākt dzīvsudrabu ar parasto putekļu sūcēju!

Nedrīkst slaucīt ar slotu!

Nedrīkst dzīvsudrabam pieskarties!

Nedrīkst ar dzīvsudrabu piesārņotās drēbes mazgāt!

Nedrīkst noskalot dzīvsudraba lāses notekūdeņu sistēmā!